

(เทคนิคการเขียน บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย)

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การเกริ่นนำ

ควรเขียนระบุถึงชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์แบบสั้น ๆ ดังนี้ การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของคณะสงฆ์ไทย” มีเป้าหมายในการศึกษาวิจัย คือ สร้างการรับรู้ ความตระหนัก การเฝ้าระวัง พัฒนามาตรการและกระบวนการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์ วัด และชุมชน ทั้งในระดับนโยบายและพื้นที่ต้นแบบจำนวน ๑๒ จังหวัดในสังคมไทย เพื่อนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่เหมาะสม โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ควรระบุวิธีดำเนินการวิจัย/วิทยานิพนธ์ที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนั้น เช่น
เชิงเอกสาร (เป็นการวิจัยที่ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร)
การวิจัยเชิงปริมาณ (กรณีมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก)
เชิงคุณภาพ (กรณีศึกษาจากเอกสารและการใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๕-๒๕ ราย)
เชิงปฏิบัติการ (เป็นการวิจัยที่เน้นปฏิบัติ กระบวนการอย่างเป็นขั้นตอน)
เพื่อให้ผู้ประเมินการวิจัยได้ทราบว่า การวิจัยของเราที่ดำเนินการเป็นรูปแบบการวิจัยแบบไหน

๓.๒ พื้นที่/องค์กรที่ใช้การวิจัย

ระบุพื้นที่หรือองค์กรที่ใช้ในการวิจัยให้ชัดเจน เพื่อให้ทราบว่าเป็นการศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในครั้งนั้น (ห้ามระบุว่า ศึกษาในจังหวัดนั้น ๆ โดยไม่มีรายชื่อพื้นที่ ที่ชัดเจน)

๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ในกรณีเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ต้องระบุประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร คือ หน่วยข้อมูลทุกหน่วยที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การกล่าวถึงประชากรต้องระบุขอบเขต จำนวน และคุณลักษณะของประชากรให้ชัดเจน
กลุ่มตัวอย่าง คือ ส่วนหนึ่งของประชากรที่ต้องการที่จะนำมาศึกษา นักศึกษาต้องระบุขนาดของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการ และขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างละเอียด

เกณฑ์มาตรฐานการเสนอประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ระบุขอบเขต จำนวน และคุณลักษณะของประชากรอย่างชัดเจน
๒. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชา
๓. กำหนดวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างเหมาะสม เขียนอธิบายวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ให้ผู้อ่านเห็นภาพในการปฏิบัติจริง ว่ามีวิธีการดำเนินการในรายละเอียดอย่างไร และทำไมจึงกำหนดดังกล่าว

กรณีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปฏิบัติ ควรระบุจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแยกสัดส่วนตามแหล่งที่มาของข้อมูล เช่น

๑. ผู้นำชุมชน
๒. ผู้แทนภาครัฐ
๓. ผู้ที่ทำงานในเรื่องวิจัย
๔. ประชาชนที่เกี่ยวข้อง
๕. อื่น ๆ

๓.๔ เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย มีหลายประเภท เช่น

- แบบสอบถาม (การวิจัยเชิงปริมาณ)
- แบบสัมภาษณ์ (การวิจัยเชิงคุณภาพ)
- การสนทนากลุ่ม (การวิจัยเชิงคุณภาพ)
- แบบประเมินผล (กรณีวิจัยที่มีการประเมิน)
- ชุดปฏิบัติการวิจัย (กรณีวิจัยเชิงปฏิบัติการ)

รวมถึง ควรเขียนถึง การสร้างเครื่องมือ

นักวิจัย นักศึกษา จะต้องเขียนรายละเอียดเกี่ยวกับ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลว่ามีอะไรบ้าง พร้อมทั้งระบุลักษณะของเครื่องมือ หากสร้างหรือพัฒนาเครื่องมือขึ้นเองต้อง ระบุวิธีการสร้างเครื่องมือ

เกณฑ์มาตรฐานการระบุเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

กรณีที่ ๑ นำเครื่องมือของผู้อื่นมาใช้

๑. ระบุแหล่งที่มา ปีที่สร้าง และค่าสถิติแสดงคุณภาพ
๒. ชี้ให้เห็นเหตุผล และความสมเหตุสมผลที่จะใช้เครื่องมือที่เก็บข้อมูล เช่น ใช้วัดคุณลักษณะ เช่นเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะคล้าย หรือเหมือนกัน
๓. ต้องขออนุญาตเจ้าของและมีหลักฐานแนบในภาคผนวก นอกจากนำของเขามาปรับปรุง แต่จะต้องแจ้งชื่อเจ้าของและที่มา รวมทั้งต้องหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content) และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ(Reliability) ด้วย

กรณีที่ ๒ สร้างเครื่องมือใช้เอง

๑. อธิบายขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามหลักวิชาการ
๒. ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ประกอบการสร้างเครื่องมือ เช่น เอกสาร หนังสือ คู่มือ หรือตัวเครื่องมือของบุคคลอื่น
๓. ชี้ให้เห็นเหตุผล และความสมเหตุสมผลที่จะใช้เครื่องมือที่เก็บข้อมูล
๔. ระบุรายละเอียดของเครื่องมือและวิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และขั้นตอนการสร้าง การทดลองใช้ และการตรวจสอบคุณภาพไว้ให้ชัดเจน
๕. ต้องขอประเมินและการรับรองจรรยาบรรณการวิจัย จากเครื่องมือการวิจัยนั้น ๆ (บังคับ)

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล นักวิจัย นิสิต นักศึกษาต้องบอกถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่กำหนดไว้ วิธีการตรวจสอบการเก็บ ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และได้ข้อมูลครบถ้วนหรือมากที่สุด นอกจากนี้ควรบอกเหตุผลที่เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบควบคุมคุณภาพข้อมูลด้วย

เกณฑ์มาตรฐานการระบุการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. ระบุวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ระบุเหตุผลที่เลือกใช้วิธีการนั้น (What , How & Why)
๒. ระบุวิธีการตรวจสอบ ติดตาม และควบคุมคุณภาพข้อมูล และ ระบุเหตุผลที่เลือกใช้วิธีนั้นๆ
๓. ระบุช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. ระบุขั้นตอนและกระบวนการดำเนินการวิจัยให้เห็นเป็นรูปธรรม

แผนปฏิบัติการวิจัย หรือ ขั้นตอนการทำวิจัย เป็นแผนเชิงปฏิบัติการที่นักศึกษากำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัย แผนปฏิบัติการวิจัย หรือขั้นตอนการทำวิจัย ต้องกำหนดกิจกรรมที่จะกระทำให้ชัดเจน พร้อมทั้งระบุช่วงเวลาตั้งแต่เริ่มต้นกิจกรรมนั้นจนสิ้นสุดไว้

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

กรณีข้อมูลเชิงปริมาณ ให้ระบุวิธีการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกบรรยายตามลักษณะข้อมูล และตัวแปรว่า แต่ละตัวแปรเมื่อได้ข้อมูลมาแล้วนำมาทำอย่างไร และวิเคราะห์ด้วยสถิติใด

กรณีข้อมูลเชิงคุณภาพ ให้ระบุวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เรื่องราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับรูปแบบ(pattern) ประเด็น(theme) และสิ่งที่จะใช้เชื่อมโยงเรื่องราวเข้าด้วยกัน (narrative threads)

กรณีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ให้ระบุกระบวนการที่ดำเนินการ และผลลัพธ์ของการวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลมีหลักการดังนี้

๑. วิเคราะห์ มูลข้อมูล ข้อเท็จจริง และบริบทที่เกิดขึ้นจริงของเรื่องนั้น ๆ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง
๒. วิเคราะห์ความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ สทนทนากลุ่ม
๓. วิเคราะห์กระบวนการที่ดำเนินการ
๔. วิเคราะห์ผลลัพธ์ของการดำเนินการ
๕. วิเคราะห์ด้วยเหตุผลหรือตามแนวคิด ทฤษฎี ที่นำมากล่าวไว้ในบทที่ ๒

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย (ถ้ามี กรณีวิจัยเชิงปริมาณ ต้องเขียนสถิติที่ใช้ในการวิจัย)

ควรระบุสถิติที่นำมาใช้ในการวิจัยให้ชัดเจนและถูกต้อง เพื่อเป็นมาตรฐานในการวิเคราะห์ ระบุวิธีการวิเคราะห์ โดยแยกบรรยายตามลักษณะข้อมูล พื้นฐาน และตัวแปรแต่ละตัว และระบุสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ให้ชัดเจน โดยให้เห็นทั้งสถิติเชิงพรรณนา และเชิงอนุมาน

๓.๘ สรุปกระบวนการวิจัย

ในบทที่ ๓ นี้ ควรเขียน การสรุปกระบวนการวิจัยทั้งหมด เพื่อให้ขั้นตอนการวิจัย โดยนำเสนอในรูปแบบตารางการเขียนแบบเชื่อมโยง หรือความเรียงที่ชัดเจน

๓.๙ รูปแบบการนำเสนอผลการวิจัย

ระบุผลการนำเสนอผลการวิจัย ว่าแต่ละบท เราจะนำเสนอผลการวิจัยอย่างไร

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย^๑

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของคณะสงฆ์ไทย” มีเป้าหมายในการศึกษาวิจัย คือ สร้างการรับรู้ ความตระหนัก การเฝ้าระวัง พัฒนามาตรการและกระบวนการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์ วัด และชุมชน ทั้งในระดับนโยบายและพื้นที่ต้นแบบจำนวน ๑๒ จังหวัดในสังคมไทย เพื่อนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสม โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยที่มุ่งพัฒนาชุดความรู้ มาตรการและกระบวนการป้องกันและการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์ในสังคมไทย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มุ่งเน้นการศึกษารวบรวมข้อมูล จากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการและกระบวนการสร้างการรับรู้ การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์ในสังคมไทย โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก หลักการทางพระพุทธศาสนา หนังสือกฎหมาย รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของประชาชนและพระสงฆ์

๒) ศึกษามิติของมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่เกี่ยวกับนโยบาย และมาตรการในการป้องกันและการแก้ไขยาเสพติดที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ วัด และชุมชน

๓) ศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมองค์ความรู้ กฎหมาย และกระบวนการสร้างการรับรู้ การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) วัด ชุมชน และองค์กรต้นแบบในสังคมไทย

๔) ประมวลข้อมูลเชิงสถิติจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เกี่ยวกับพฤติกรรมของพระสงฆ์ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งทางตรงและทางอ้อม

^๑ วิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของคณะสงฆ์ไทย” ของพระสุธีรัตนบัณฑิต และคณะ ผู้เขียน ปี ๒๕๖๔

๕) สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับภัยของยาเสพติด มาตรการและกระบวนการสร้าง การรับรู้ การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์ในสังคมไทย เพื่อจัดทำเป็นชุดความรู้ในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของคณะสงฆ์

๒. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

๑) ดำเนินการออกแบบเครื่องมือ/แบบสอบถามเพื่อทำการสำรวจความคิดเห็นของ พระภิกษุ-สามเณรและประชาชนเกี่ยวกับการรับรู้ การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์ใน สังคมไทย จากพื้นที่ ๑๒ จังหวัด

๒) การสำรวจความคิดเห็น การรับรู้ การเฝ้าระวัง และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดของพระสงฆ์ในสังคมไทย จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป

๓) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นและแนวปฏิบัติ การรับรู้ การตระหนัก การมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดของพระสงฆ์และประชาชน

๔) จัดการข้อมูลในเชิงปริมาณเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็นและแนว ปฏิบัติ การรับรู้ การมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดของพระสงฆ์

๓. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

๑) การสัมภาษณ์พระมหาเถระ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ และผู้บริหารสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน ๒๐ รูป/คน เพื่อทราบนโยบายและแนวปฏิบัติของคณะสงฆ์ในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของคณะสงฆ์

๒) สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์ในระดับจังหวัด ๑๒ จังหวัด จำนวน ๒๔ รูป เพื่อทราบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในระดับจังหวัด

๓) การสนทนากลุ่มและการส่งเสริมกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา เสพติดกับวัดและผู้นำชุมชน จำนวน ๑๒ วัด ในพื้นที่ ๑๒ จังหวัด เพื่อทราบแนวทางการป้องกันและ แก้ไขปัญหาเสพติดในระดับวัดและชุมชน

๔) ประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้เห็นกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

๔. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเป็นกระบวนการพัฒนาชุดความรู้ มาตรการ และกระบวนการสร้างการรับรู้ การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์ใน สังคมไทย ดังนี้

๑) การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์เกี่ยวกับภัยของยาเสพติด มาตรการและ กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของวัด เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักต่อปัญหา ยาเสพติด

๒) การถวายเป็นความรู้กับพระภิกษุ-สามเณรแกนนำ จำนวน ๓๖ รูป เกี่ยวกับการเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขยาเสพติด ตามหลักกฎหมาย พระธรรมวินัย และธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ

๓) การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกับวัดและผู้นำชุมชน จำนวน ๑๒ พื้นที่ โดยความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ คณะสงฆ์ และชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนามาตรการและกระบวนการสร้างการรับรู้ การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์

๔) การเสริมสร้างเครือข่ายการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์ในสังคมไทย โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ สำนักงาน ป.ป.ส. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) วิเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการกระบวนการพัฒนาชุดความรู้ มาตรการ และกระบวนการสร้างการรับรู้ การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์ในสังคมไทย

๓.๒ พื้นที่และองค์กรในการศึกษาวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยใน ๓ ระดับ โดยมีความสำคัญ ดังนี้

๑) **ระดับนโยบาย** ดำเนินการศึกษากับองค์กรคณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายในการดูแลปัญหายาเสพติดและการสงเคราะห์ประชาชนของคณะสงฆ์ ได้แก่

- ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม โดยมีสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดยานนาวา เป็นองค์ประธาน ซึ่งมีบทบาทในการดูแลกำกับ การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ การสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ พระคิลา นุปฏิฐาก วัดส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีการผสมผสานการให้ความรู้ และการป้องกันยาเสพติดของคณะสงฆ์และชุมชนในสังคมไทย

- โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นโครงการที่คณะสงฆ์ โดยมหาเถรสมาคม ให้ดำเนินการเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคม เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุรา ยาเสพติด และ บุหรี่ ซึ่งดำเนินต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน โดยมีหมู่บ้านต้นแบบในระดับอำเภอที่ ดำเนินการลดปัจจัยเสี่ยงเรื่องยาเสพติดและส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในทุกอำเภอ

- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นองค์กรที่สนับสนุนให้ความรู้และ พัฒนาระบบการเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ รวมทั้งการให้มีแนวทางการป้องกันและแก้ไข ยาเสพติดในบทบาทของสถาบันการศึกษา

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มีบทบาทในการให้ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์สังคม ซึ่งมีพันธกิจในการพัฒนาคน สร้างองค์ความรู้ และกระบวนการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาจิตใจและปัญญา

๒) ระดับจังหวัด ซึ่งเป็นคณะสงฆ์ในระดับจังหวัดที่มีกระบวนการขับเคลื่อนร่วมกับภาครัฐและประชาชนในพื้นที่เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาเสพติด ได้แก่

- จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดชายแดนที่มีการแอบลักลอบขนยาเสพติดข้ามชายแดนเข้ามาในพื้นที่ระดับสูง จึงทำให้เกิดการค้าและการเสพยาเสพติดในกลุ่มประชาชน กลุ่มชาติพันธุ์ตามพื้นที่สูง และแพร่ขยายไปถึงพระสงฆ์และชุมชน จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างมาตรการที่เหมาะสม

- จังหวัดน่าน คณะสงฆ์จังหวัดน่านมีกระบวนการขับเคลื่อนและการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดได้ดี โดยใช้กระบวนการของกิจการคณะสงฆ์ และการใช้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นแนวทางการสร้างพลังทางสังคมในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด

- จังหวัดกำแพงเพชร คณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชรมีกระบวนการขับเคลื่อนและการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดได้ดี โดยใช้กระบวนการศูนย์การเรียนรู้สุขภาวะเชิงพุทธของคณะสงฆ์ เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด

- จังหวัดขอนแก่น ภาครัฐและภาคประชาคมมุ่งมั่นยกระดับการทำงานทางสังคมสู่การเป็นเมือง Smart City ที่มีการดูแลสังคมและการเฝ้าระวังปัญหาในทุกกระดับ โดยคณะสงฆ์และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้สร้างเครือข่ายร่วมกับภาครัฐและภาคประชาชนในพื้นที่ โดยมหาวิทยาลัยได้มีการสนับสนุนการวิจัยด้านการป้องกันยาเสพติดในระดับชุมชนในจังหวัดขอนแก่นมาก่อน

- จังหวัดหนองคาย เป็นจังหวัดชายแดนที่มีการแอบลักลอบขนยาเสพติดข้ามชายแดนเข้ามาในพื้นที่ระดับสูง จึงทำให้เกิดการค้าและการเสพยาเสพติดในกลุ่มประชาชนโดยแพร่ขยายไปถึงพระสงฆ์และชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างมาตรการที่เหมาะสม

- จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดที่มีกระบวนการทางสังคม วัฒนธรรม และการกีฬาในการสร้างสรรค์และป้องกัน แก้ไขปัญหาเสพติด โดยมีนโยบายในการลดการดื่มสุราและยาเสพติด

- จังหวัดราชบุรี มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวชายแดนเมียนมาร์ และคณะสงฆ์มีมาตรการที่ดีในการสร้างพลังในการจัดการยาเสพติดในหลายพื้นที่ โดยใช้แนวทางการสร้างชุมชนเข้มแข็งให้พึ่งพาตนเองได้

- จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ซึ่งคณะสงฆ์มีมาตรการในการสร้างพลังในการจัดการยาเสพติดในหลายพื้นที่ โดยใช้แนวทางการสร้างชุมชนเข้มแข็งร่วมกับภาครัฐและเอกชนในพื้นที่

- จังหวัดระยอง คณะสงฆ์มีมาตรการในการจัดการยาเสพติดในหลายพื้นที่ โดยใช้แนวทางการสร้างวัฒนธรรมชุมชนร่วมกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีการตรวจในเชิงสุขภาพ

- จังหวัดนครศรีธรรมราช เครือข่ายภาคประชาชนมีความเข้มแข็งในการจัดการตนเองและมีแนวโน้มไปสู่การพัฒนาที่ดีในหลายพื้นที่ เช่น ในพื้นที่ตำบลท่าเรือ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ดังนั้น หากมีมาตรการที่เหมาะสมจะทำให้เกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่ยั่งยืน

- จังหวัดสงขลา เมืองแห่งการพัฒนาในภาคใต้ก่อนเข้าสู่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ที่มีปัญหาการระบาดของยาเสพติดจำนวนมาก และเครือข่ายภาคประชาชนมีบทบาทที่สำคัญในการร่วมมือเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ดังเช่น ในอำเภอนาทวี และอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่มีกระบวนการสร้างประชาคมเข้มแข็ง

- จังหวัดสตูล เครือข่ายภาคประชาชนมีความเข้มแข็งในการจัดการตนเองและมีแนวโน้มไปสู่การพัฒนาที่ดีในหลายพื้นที่ เช่น วัดนิคมพัฒนาผัง 7 อำเภอมะนัง ดังนั้น หากมีมาตรการที่เหมาะสมจะทำให้เกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่ยั่งยืน

๓) ระดับวัดและชุมชน ในพื้นที่ ๑๒ จังหวัด นั้นมีความเกี่ยวข้องกับการทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน พระสงฆ์ และการดำเนินการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) และชุมชน ซึ่งเป็นวัดและชุมชนที่มีกระบวนการเสริมสร้างความรู้และการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยมีเหตุผลความสำคัญในการศึกษา ดังนี้

- วัดเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นวัดและชุมชนที่มีการระบาดของยาเสพติดทำให้ชุมชนต้องลุกขึ้นมาเฝ้าระวังตนเองจนได้รับเป็นหมู่บ้านต้นแบบของเชียงราย

- วัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เป็นชุมชนที่มีกระบวนการพัฒนาสังคมที่เป็นแบบอย่างของการสร้างเรียนรู้และการใช้พลังชุมชนกับปัญหาของชุมชน จนได้รับรางวัลหน่วยอบรมประชาชน (อ.ป.ต.) ดีเด่น

- วัดบรมธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นวัดที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ของจังหวัดกำแพงเพชรมีกระบวนการส่งเสริมการทำงานเพื่อสังคมและการศึกษาของคณะสงฆ์

- วัดพุทธเกษม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เป็นวัดที่มีกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์และชุมชนที่เป็นรูปธรรม โดยมีกระบวนการบำบัดที่เป็นรูปธรรม

- วัดโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นวัดเจ้าคณะจังหวัดหนองคายที่มีกระบวนการทำงานร่วมกับฝ่ายต่างๆ ในจังหวัด เช่น สถานีตำรวจในจังหวัด และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น เพื่อสร้างมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมของหนองคาย

- วัดบ้านทุ่งไทรชะยูง ตำบลยางสว่าง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เป็นวัดที่มีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์และชุมชนที่เป็นรูปธรรมโดยใช้กระบวนการทางวัฒนธรรม

- วัดเขาช่องพาน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นวัดที่มีบทบาทในการพัฒนาสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรม เป็นรากฐานของการป้องกันยาเสพติดในชุมชนโดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อลดยาเสพติด

- วัดชุมพลนิกายาราม อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นวัดที่มีบทบาทในการพัฒนาสังคมในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักพุทธธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- วัดพลา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง เป็นวัดที่มีบทบาทในการพัฒนาสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยมีอุทยานการเรียนรู้เป็นรากฐานของการป้องกันยาเสพติดในชุมชน

- วัดกุฎิขันติพลาภิรมสงเคราะห์ ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นวัดที่มีกระบวนการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

- วัดสุวรรณคีรี อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่สร้างกระบวนการความปรองดองสมานฉันท์ในพื้นที่ของชุมชนพุทธ- อิสลาม อย่างสร้างสรรค์

- วัดนิคมพัฒนาราม อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล เป็นวัดที่ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จนเป็นต้นแบบของการพัฒนาเชิงพื้นที่

พื้นที่การศึกษาวิจัยดังกล่าว เป็นองค์กรและชุมชนที่มีกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามกฎหมายและกติกาศาสนาของชุมชน ซึ่งหากมีการประสานงานและเสริมสร้างเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็งและพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้

๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

สำหรับการศึกษานี้ผู้วิจัยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัย ดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากพระสงฆ์และประชาชนใน ๑๒ จังหวัด (เชิงปริมาณ) จำนวน ๔๐๐ รูป/คน เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็น การรับรู้ ความตระหนัก การเฝ้าระวัง และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน โดยในเบื้องต้นพบว่า พระสงฆ์ใน ๑๒ จังหวัด มีจำนวน ๕๖,๓๖๘ รูป คณะผู้วิจัยสามารถใช้สูตรของทาโรยามาเน ที่กำหนดให้ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

มีความเชื่อมั่น ๙๕ % และให้มีความคลาดเคลื่อน ๕% (e = .๐๕) โดยใช้สูตรของ Taro, Yamane (๑๙๗๓) ดังนี้

วิธีทำ

$$\frac{๕๖,๓๖๘}{๑+๕๖,๓๖๘ (.๐๕)^2}$$

= ๓๙๖ ราย (หรือ ๔๐๐ ราย)

๒. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากมหาเถรสมาคม คณะสงฆ์ในระดับจังหวัด และวัดที่เป็นกรณีศึกษา ประกอบด้วย

๑) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงนโยบาย ได้แก่ พระมหาเถระ ผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และตัวแทนภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๒๐ รูป/คน

๒) ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากพระสงฆ์และภาครัฐใน ๑๒ จังหวัด โดยเป็นผู้บริหารกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัด เช่น เจ้าคณะจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด ภาครัฐที่ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับจังหวัด จำนวน ๓๖ รูป/คน

๓) ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ระดับวัด จำนวน ๑๒ วัด โดยเป็นตัวแทนของเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องจำนวนวัดละ ๓ รูป/คน รวมจำนวน ๓๖ รูป/คน โดยมีรายนามดังต่อไปนี้

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔..... ฯลฯ

๓. กลุ่มตัวแทนพระภิกษุและสามเณรแกนนำต้นแบบในเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้แทนพระภิกษุ-สามเณรแกนนำเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมกับคณะสงฆ์และภาครัฐในการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติดซึ่งเป็นตัวแทนพระสงฆ์จำนวน ๑๒ จังหวัด จำนวน ๓๖ รูป (จังหวัดละ ๓ รูป) เพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาชุดความรู้ และกระบวนการในพื้นที่เพื่อการเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขยาเสพติด ตามหลักกฎหมาย พระธรรมวินัย และธรรมนุญสุภาพพระสงฆ์แห่งชาติ

รวมประชากร/กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น ๕๒๘ รูป/คน

๓.๔ เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ๑) แบบสอบถาม ๒) แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ๓) ชุดกิจกรรมและกระบวนการเพื่อสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ๔) แบบประเมินการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ๕) การสังเกตพฤติกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.แบบสอบถาม (questionnaire) จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น การรับรู้ การตระหนัก การเฝ้าระวัง และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดของพระสงฆ์ในสังคมไทย จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชนจำนวน ๔๐๐ รูป/คน โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถาม ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา

- ตอนที่ ๒ การรับรู้ การเฝ้าระวัง และพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของพระสงฆ์ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในวัดและชุมชน

- ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของวัด ชุมชน และคณะสงฆ์

- ตอนที่ ๔ การพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในวัดและข้อเสนอแนะในการดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

๒. แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับพระมหาเถระผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน ๒๐ รูป/คน เพื่อได้นโยบายและแนวปฏิบัติของคณะสงฆ์ การสัมภาษณ์คณะสงฆ์ในระดับจังหวัดจำนวน ๓๖ รูป/คน รวมทั้งการสนทนากลุ่มร่วมกับเจ้าอาวาส ผู้นำชุมชนในพื้นที่ ๑๒ วัด จำนวน ๓๖ รูป/คน เพื่อทราบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในระดับจังหวัด โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่น

- นโยบายและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของคณะสงฆ์

- กระบวนการการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของคณะสงฆ์

- การให้ความรู้และการเฝ้าระวังในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

- ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีแนวคำสัมภาษณ์เช่น
 - วัดและชุมชนมีการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันเรื่องยาเสพติดอย่างไร
 - คนในชุมชน เด็ก เยาวชน หรือพระภิกษุ-สามเณร มีพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ อย่างไร
 - วัดและชุมชนมีวิธีการสร้างการรับรู้ในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์-สามเณร/คนในชุมชนอย่างไร
 - วัดมีการพัฒนากิจกรรมหรือมีโครงการอย่างไร ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในวัดและชุมชนของท่าน
 - หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ เข้ามาช่วยในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือไม่ อย่างไร
 - วัดและชุมชนของท่านได้มีเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสาในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือไม่
 - รูปแบบและกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรเป็นอย่างไร เป็นต้น

๓. ชุมติกิจกรรมและกระบวนการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ เป็นการพัฒนาชุดความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ โดยมีเนื้อหาและกิจกรรมของชุดกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนี้

- การพัฒนาชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์เกี่ยวกับภัยของยาเสพติด มาตรการและกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของวัด จำนวน ๒ ชุด เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักต่อปัญหายาเสพติด
- การถวายเป็นความรู้กับพระภิกษุ-สามเณรแกนนำ เกี่ยวกับการเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขยาเสพติด ตามหลักกฎหมาย พระธรรมวินัย และธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ร่วมกับประชุมของคณะสงฆ์ในระดับจังหวัดจำนวน ๑๒ ครั้ง
- การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกับวัดและผู้นำชุมชน จำนวน ๑๒ พื้นที่ เช่น การประกวดคำขวัญรณรงค์ป้องกันยาเสพติด เป็นต้น โดยความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ คณะสงฆ์ และชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนามาตรการและกระบวนการสร้างการรับรู้ การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์

- การเสริมสร้างเครือข่ายการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์ในสังคมไทย โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ สำนักงาน ป.ป.ส. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- วิเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการกระบวนการพัฒนาชุดความรู้ มาตรการ และกระบวนการสร้างการรับรู้ การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์ในสังคมไทย

๔. แบบประเมินการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ โดยเป็นแบบประเมินก่อนและหลังการอบรมถวายความรู้ให้กับพระสงฆ์ในระดับจังหวัดและแกนนำพระสงฆ์ ซึ่งประเมินถึงความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักต่อปัญหาเสพติด การเฝ้าระวัง การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์ในสังคมไทย เช่น

- ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- ความเข้าใจ ความตระหนักต่อปัญหาเสพติด
- การเฝ้าระวัง การสร้างความร่วมมือป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์

๕. การสังเกตพฤติกรรม โดยเป็นการเข้าร่วมในการลงพื้นที่กับวัด และคณะสงฆ์ในระดับจำนวน ๑๒ จังหวัด/พื้นที่ รวมทั้งเครือข่าย องค์กรพระพุทธรศาสนาและชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมด้านการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ เพื่อให้สามารถเห็นแนวทางการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการสนทนากลุ่มกับพระสงฆ์ บุคลากรทางการแพทย์ ผู้นำชุมชน ผู้มีประวัติการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และผู้นำในพื้นที่ เพื่อหารือเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

สำหรับการสร้างเครื่องมือการวิจัย ได้ดำเนินการดังนี้

๑) สืบค้นหนังสือ รายงานการวิจัย ชุดความรู้ ว่าด้วยกระบวนการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

๒) การนำข้อมูล ความรู้ที่รวบรวมได้มาสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัยทั้งแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม และประเด็นการวิจัยอื่นๆ

๓) การตรวจสอบความเที่ยงตรง เนื้อหาของเครื่องมือ และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยคณะนักวิจัย

๔) ดำเนินการออกแบบเครื่องมือการวิจัยที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับประชากร/กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยพิจารณาจากการอธิบายตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูล

๕) การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- ๖) การวิเคราะห์เครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- ๗) การนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดไว้

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- ๑) การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมการค้นหา ชุมชน วัด และองค์กรต้นแบบที่ดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์จำนวน ๑๒ พื้นที่ตามที่กำหนดไว้
- ๒) การขอหนังสือจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำลงไปขอความร่วมมือในพื้นที่หรือองค์กรที่ศึกษา
- ๓) นำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นชุดความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์
- ๔) การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสร้างองค์ความรู้ กิจกรรม และแนวการปฏิบัติเพื่อการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์
- ๕) กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ โดยมีการนิมนต์พระสงฆ์ที่เป็นตัวแทนของจังหวัด พระสงฆ์ที่ทำงานด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดและการสาธารณสุขสงเคราะห์ ผู้แทนตำรวจ เป็นต้น เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ
- ๖) การพัฒนาโครงการและกิจกรรมด้านการเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์
- ๗) การสังเกตพฤติกรรม ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการเรียนรู้ของพระสงฆ์ผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติและฝ่ายต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางการสร้างและการใช้องค์ความรู้และกระบวนการปฏิบัติเพื่อพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์
- ๘) สนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดและส่งต่อองค์ความรู้เผยแพร่ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ รวมทั้งการสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนผลักดันการใช้องค์ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องยาเสพติดตามกฎหมาย และทางพระพุทธศาสนา ให้เป็นบทเรียนและแนวทางการทำงานของคณะสงฆ์ ชุมชน และองค์กรต้นแบบ

๙) การประสานเครือข่ายเพื่อร่วมสนับสนุนกิจกรรมการให้ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ เช่น เครือข่าย เครือข่ายพระธรรมทูตอาสาจังหวัดสงขลาและสตูล เป็นต้น

๑๐) การสรุปบทเรียนและการวิเคราะห์ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาเป็นชุดความรู้และกระบวนการเชิงสังคม เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบ กระบวนการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

โดยมีขั้นตอน กิจกรรมการวิจัย และระยะเวลาในการวิจัยดังนี้

ตารางสรุปขั้นตอน กิจกรรมการวิจัย และ ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยกิจกรรม การวิจัย	เดือน						หมายเหตุ
	๑	๒	๔	๖	๘	๑๐	
๑. การศึกษาจากเอกสารและแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง หรือกับทีมงานวิจัย							
๒. การสืบค้นข้อมูล การประสานงาน คณะ สงฆ์เจ้าอาวาส และการลงพื้นที่องค์กร ต้นแบบในพื้นที่ ๑๒ จังหวัด							
๓. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องพื้นที่ พร้อมกับ พัฒนาชุดความรู้ (วิจัยเชิงคุณภาพ)							
๔. กำหนดการพัฒนาชุดความรู้และการ อบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่เพื่อพัฒนา กิจกรรมการเสริมสร้างองค์ความรู้และแนว ปฏิบัติเพื่อการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดใน พื้นที่ ๑๒ จังหวัด (วิจัยเชิงปริมาณ และวิจัย เชิงปฏิบัติการ)							
๕. การสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดและส่ง ต่อองค์ความรู้เผยแพร่ความรู้และแนวปฏิบัติ เรื่องการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การ ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของ พระสงฆ์ (เชิงคุณภาพ)							
๖. การประสานเครือข่ายเพื่อร่วมสนับสนุน กิจกรรมการให้ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อ พัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้ การเฝ้า ระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ของพระสงฆ์							
๗. การสรุปบทเรียนและการวิเคราะห์ผล การอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาเป็นชุด ความรู้และกระบวนการเชิงสังคม							

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เน้นการศึกษาวิเคราะห์ทั้งการวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) จากการแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การอบรมเชิงปฏิบัติการซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้และกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของคณะสงฆ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และเนื้อหา (Content analysis) ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ที่ได้เก็บรวบรวมจากพระสงฆ์และประชาชนจำนวน ๔๐๐ รูป/คน โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑) เลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science)

๒) แบบสอบถามตอนที่ ๑ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

๓) แบบสอบถามตอนที่ ๒ แสดงร้อยละและค่าเฉลี่ยของการรับรู้ การเฝ้าระวัง และพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของพระสงฆ์ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในวัดและชุมชน

๔) แบบสอบถามตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของวัด ชุมชน และคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนโดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับของภารกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐ - ๑.๕๐	=	มีความคิดเห็นในระดับน้อยมาก
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๑- ๒.๕๐	=	มีความคิดเห็นในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๑- ๓.๕๐	=	มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๑- ๔.๕๐	=	มีความคิดเห็นในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	๔.๕๑- ๕.๐๐	=	มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

๕) แบบสอบถามตอนที่ ๔ อธิบายการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในวัดและข้อเสนอแนะในการดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

๖) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อศึกษาค่าเป็นกลางทางสถิติ และเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความคิดเห็นที่มีป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของคณะสงฆ์และชุมชน

๗) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการ และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการรับรู้ การเฝ้าระวัง และพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของพระสงฆ์ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในวัดและชุมชน

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยจัดทำผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑) วิเคราะห์แนวคิด ความหมาย ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

๒) วิเคราะห์การสร้างและการใช้องค์ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนากิจกรรมและโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่

๓) วิเคราะห์มาตรการ รูปแบบและวิธีการสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

๔) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มาวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานกับระดับการปฏิบัติที่มีต่อการสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์เพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดสำหรับประชาชน

๓. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มุ่งเน้นการวิเคราะห์จากแบบประเมินก่อนและหลังการพัฒนาศักยภาพและการอบรมของพระสงฆ์แก่นำในการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ โดยเน้นความรู้ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการดำเนินการ คือ

- ชุดความรู้และสื่อสร้างสรรค์เกี่ยวกับภัยของยาเสพติด มาตรการและกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของวัด เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักต่อปัญหาเสพติด

- การประเมินความรู้และความคิดเห็นของพระภิกษุ-สามเณรแก่นำเกี่ยวกับการเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขยาเสพติด ตามหลักกฎหมาย พระธรรมวินัย และธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ

- กิจกรรมวิถีพุทธเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดกับวัดและผู้นำชุมชน จำนวน ๑๒ พื้นที่ โดยความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ คณะสงฆ์ และชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนามาตรการและกระบวนการสร้างการรับรู้ การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์

- การเสริมสร้างเครือข่ายการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกัน และการแก้ไขยาเสพติดของพระสงฆ์ในสังคมไทย โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ สำนักงาน ป.ป.ส. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่า S.D. ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

๒. การใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

โดยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดขององค์กรคณะสงฆ์ ที่ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P คือ ค่าร้อยละ

X คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N คือ จำนวนประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X} คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ คือ ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N คือ จำนวนประชากร

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S คือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ คือ ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N คือ จำนวนประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบตาราง

๓. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและเครื่องมือการวิจัย โดยการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการวิจัย และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

๓.๘ การนำเสนอผลการศึกษาริวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการนำเสนอข้อมูลในเชิงสถิติ ซึ่งประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ความถี่ และการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อมโยงกับสถิติการวิจัย การพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ในเชิงคุณภาพประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ เพื่อให้เห็นรูปแบบกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพระสงฆ์และชุมชน รวมทั้งมีแนวทางการเสริมสร้างที่เหมาะสมในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย ชุมชน องค์กร และปัจเจกบุคคล โดยมีผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑) ข้อมูลพื้นฐานและกระบวนการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของคณะสงฆ์วัด และชุมชน ทั้งในระดับนโยบายและพื้นที่ต้นแบบจำนวน ๑๒ จังหวัดในสังคมไทย

๒) ผลการศึกษารับรู้ การเฝ้าระวัง และพฤติกรรมการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของคณะสงฆ์ในสังคมไทย

๓) ชุดความรู้และมาตรการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดของคณะสงฆ์ในสังคมไทย

๔) การเสริมสร้างกระบวนการและเครือข่ายทางสังคมในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดของคณะสงฆ์ในสังคมไทย

๕) ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและมาตรการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดของคณะสงฆ์ในสังคมไทย เพื่อนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของคณะสงฆ์ที่เหมาะสม